

Preizkušnja.

*Predpust, ki je za nami, je merilo prosvetne zavesti in resne mo-
žatosti naših društev in članov. V vetru se preizkušajo hrasti, v
valovju brodarji, v nesreči prijatelji in v predpustu društva. Ne gre
za predpise, ne za poslovnik, tudi ne za moralno presojo — za to gre,
da pokažejo naši društvniki, koliko oblasti so dobili nad svojo voljo.
V predpustu se pokažejo možje.*

*Nizki nagoni praznujejo svoje blodne praznike v predpustnih
dnevih. Oboževanje gole telesnosti, hlepenje po razkošju, brezmejna
razbrzdanost in brezumno zapravljanje ubijajo v mladini vsako
misel za sveto, nežno in viteško življenje. Taka mladina je potem
nesposobna za zdravo družinsko življenje, za skromnost, varčnost,
zvestobo, sploh za vse družabne čednosti.*

*Torišče vse te kuge so pa — plesi. Tu se trati denar našega
obubožanega in vedno bolj obubožajočega naroda. Koliko dolgov na-
pravljajo naši srednji stanovi, ki komaj zaslužijo za pošteno življenje,
za blesteče cunje ki pretrpijo komaj eno, dve plesni noči! Kako se za-
pravlja zdravje, koliko se vnese gorja, moralnega in gmotnega, v dru-
žino. Kako bi se mogel po neumnem potrošeni denar koristnejše
uporabiti za naše reveže, brezposelne, za nadomestno narodno šolstvo,
za dobre knjige itd. Pa še ti, ki nič nimajo, tratijo za bale, maškerade
in plese.*

*Kaj naj rečemo o teh ljudeh? Šleve so in nič možatosti ni v njih.
Sužnji so svojih nagonov in slabiči v svoji volji. Naj se še tako iz-
vijajo in izgovarjajo, iz žaganja je njih značaj in nikdar ne bo kre-
menit.*

*Večina društev je preizkušnjo prestala. Nad 60 odstotkov naših
članov in članic je umevalo klic razmer in glas hirajočega naroda.
Čast jim! Na take lahko zidamo in ne bomo varani.*

*Drugi pa naj presodijo izgubo, ki so jo zakrivali s svojim plesnim
divjanjem. Pa ne le izgubo gmotno in zdravstveno, temveč predvsem
izgubo na — možatosti! Ta najbolj peče.*

P. Keller (Prestavil dr. A. K.)

Moj konj in jaz.

V šolo nisem hodil ,ampak jahal. To sem si lahko privoščil, ker sem imel »konja«, ki ni znal računati; saj zavitih zank posrednih sorazmerij ni nikoli rešil. Pri deseturnem delu je kopalo — po mnenju mojega konja — znanih šest delavcev znan jarek vedno desetkrat tako dolgo kot pri enournem. Ta konj se je pisal Nace Sander, je bil dve leti starejši in dvajsetkrat močnejši kot jaz, sicer pa najdobrovoljnější šolarček na svetu. Vsako jutro se je prikazal moj konj v stanovanju mojega deda, pobasal hitro jabolko ali kar je pač ležalo užitnega na deski v oknu, v hlačne žepe, me posadil na svoje rame in oddirkal z mano v šolo, kjer me je nežno odložil na moje mesto.

Za to sem delal svojemu konjičku v računski uri najpravičnejše nastavke z ulomki.

Neko lepo majsko jutro sem ravno ponosno jezdil v šolo kot Darij v bitko, ko naju je srečal mož, ki sva ga moj konj in jaz po prvem motrečem pogledu obsodila za »škrica«. Za škrica so v naši vasi, ki je ležala sredi polja, grmovja in travnikov, smatrali vsakega mestno oblečenega človeka, ki se je pokazal v njenem območju. Če je prišel kdo, ki je nosil ovratnik in suktnjo z zarezo »škric«; če je prišla z bluzo in klobukom — »škric«. Ta mož pa je bil čisto gotovo »škric«, ker je nosil celo poletni površnik.

»No, no,« je rekel tujec začudeno naju motreč, »kam pa?«

»V šolo« sem dejal in zmagoslavno vihtel svoje široko ravnilo kot bojni meč.

»Toda, dečko, zakaj ne hodiš peš? Ali ne znaš tekati?«

»Bolje kot vi,« sem rekel predrzno. Tujec se je ujezil in zagrmel nad mojim konjem: »Vrzi vendar paglavca na tla! Se vendar ne boš mučil z njim.«

Moj konj je stresel grivo in spustil paro iz nozdrvi. Nato pa je rekel: »Dajte mi prepisavati naloge iz sorazmerja. Sploh pa vas cela stvar popolnoma nič ne briga.«

Tuji popotnik je zbesnel in hotel udariti s svojo tenko popotno palico mojega konja po takozvanem hrbtu. Konj pa je udaril z zadnjima nogama, udaril v lužo, oškropil tujca od nog do glave in odgalopiral z menoj.

Ko sva se bila nekoliko oddaljila, sem zapel z lepim, svetlim glasom: »Škric! — Škric!« in moj konj je rezgetal in rezgetal razločno po besedilu, »Škric! Škric!«

Ta dan pa smo imeli prvo uro zgodbe svetega pisma. Ker sem doma pozabil na učenje sv. pisma, sem se hotel rajši odpovedati prednosti, da bi ga smel predavati in sem zato takoj v začetku ure prosil učitelja, naj mi dovoli iti na stran. Godrnjal je nekaj o večnem tekanju in mi dovolil. Ostal sem zunaj tri četrte ure. Ko se mi je zdelo, da je svetopisemska nevarnost pri kraju, sem se previdno približal vratom šolske sobe in sem slišal sledečo izmenjavo mnenj: »Saj se ne reče Putifarjeva žena, temveč Potifarjeva žena!«

»Gospod šolski nadzornik,« sem slišal učitelja, ki je skromno ugovarjal, »v katoliškem sv. pismu se piše ta žena z u.«

Meni pa je postalo pri vratih šolske sobe tako tesno pri srcu, da sem menil, da moram res iti na stran. Zginil sem torej za nadaljnih pet minut na dvorišče, pa potem sta me dolžnostni čut in temna slutnja prignala v razred.

Sveta nebesa, nenadoma prisotni okrajni šolski nadzornik je bil v resnici naš »škric«. Komaj me je ugledal, že je skrivil prst, pomigal in rekel: »Pridi malo sem, ti Šved!«

»Kje si pa bil dozdaj?«

Rekel sem, da se mi je mudilo za en trenutek ven.

»En trenutek — tako! Ti pobalin! — Več kot pol ure sem že tukaj. Kje si bil tako dolgo, paglavec, — e?«

Udeleženci letošnjega telovadnega tečaja.

Jecljal sem nekaj o neprijetni trebušni bolečini, ki sem jo imel; on pa me je prijel za ušesa in jih začel navijati na skrajno nadležen in usoden način. Slišal pa sem kljub temu, kako je moj konj tiho in ježno zasopihal; moj konj me je namreč imel rad. Prejel sem še nedoločeno število zaušnic in potem sem smel sestiti.

Gospod šolski nadzornik je nato govoril gromki kazenski govor o surovosti vaških otrok nasproti tujcem; poslušal sem ga navidezno potrpt, a v notranjosti popolnoma ravnodušen.

Na koncu je pristavil: »Tisti mali paglavec je prelen, da bi tekal v šolo; jezdi na dolgem, močnem cepcu, ki sedi poleg njega; za to mu pusti, da prepisuje računske naloge.«

Uničujoč pogled je zadel našega srčnodobrega učitelja.

»Gospod šolski nadzornik, Nace Sander je eden mojih najslabših računarjev, sicer pa dober deček.«

Vse to ni nič pomagalo.

»Sander se piše poba? Sander, pridi malo k tabli. Vzemi kredo in piši: 6 delavcev koplje 175 m dolg, $1\frac{1}{2}$ m širok in $\frac{3}{4}$ m globok jarek 18 dni, če delajo po deset ur na dan. Kako dolgo koplje 25 delavcev 300 m dolg, $1\frac{1}{2}$ m širok in $\frac{1}{2}$ m globok jarek, če delajo samo osem ur na dan?«

Ubogi konj! Videl sem, kako se mu je ježila griva, kako je uhajala težka sapa skozi njegove nozdrvi in kako so se mu noge tresle.

Toda gospod okrajni šolski nadzornik je delal račun brez brzjava. Če je bil moj konj poklican k tabli, je naredil najprvo zelo dolgo ulomkovo črto. Moj konj je namreč popolnoma natančno vedel, da spada k nalogi iz sorazmerij ulomkova črta; samo tega ni vedel, kaj naj piše nad ulomkovo črto in kaj pod njo. Tistikrat pa je veljalo sledeče brzjavljanje:

Jaz postavim svoj črtalnik navpično na skrlnato tablico (se pravi: Nace, ta »člen« moraš postaviti nad ulomkovo črto).

Jaz potegnem dolgo črto (se pravi: to pride pod ulomkovo črto).

Enkrat pokašljati se pravi: sedaj moraš krajšati.

Dvakrat pokašljati se pravi: lahko še naprej krajšaš.

Usekniti se pomeni: stvar je napačna.

Praskati pomeni: vse prav.

Čudež se je zgodil. Nace Sander je težko nalogo popolnoma pravilno izračunal. Ko je gospod šolski nadzornik, ki je medtem druge otroke ustno izpraševal, videl na tabli pravilen zaključek, se je začudil in je rekel učitelju:

»Toda, fantalin zna vendar računati; zna izvrstno računati!«

»Eden mojih najslabših računarjev, gospod šolski nadzornik.«

»Že dobro, vidim, računstvo gre!«

In je zapisal mesto učitelja dober red v zapisnik. Razpoloženje šolskega mogočnika se je vidno boljšalo in ob pol enajstih, predno je odšel, je potegnil mojega konja in mene še enkrat čisto rahlo in nežno za ušesa in se milostno poslovil.

Ko se je šola opoldne končala, sem zasedel svojega konja in jahal zmagoslavno domov. Majhne rane, ki sem jih pretrpel, niso mojega zmagoslavja nič omejevale. Gladil sem svojega zvestega konja in ko sva bila že precej daleč v vasi, sva skupno zapela v veselju svojih src: »Škric! — Škric!«

Nenadoma — kot če bi bila poklicala Repoševa in bi se bil strašni gorski duh postavil pred naju — se je prikazal šolski nadzornik iz stranske uličice. Mislila sva, da se je mož že davno vrnil v mesto; bil pa je tudi v protestantski šoli in v vasi.

Ugledal sem hudega duha in istočasno padel s konja. Gospod šolski nadzornik je besnel. Ker pa je šlo mimo mnogo poljskih delavcev, ki so se muzali, je čutil, da bi ne igral ugodne vloge, če bi se spustil z nama v cestni boj; zato je zagrmel nad nama: »Marš, nazaj v šolo! Povejta gospodu učitelju, kaj sta naredila. Naj vaju takoj kaznuje. Sedaj pojdem v to gostilno po svoje stvari. V teku ene četrte ure morata biti pred gostilno. Gorje vama, če ne izvršita mojega povelja!«

Vrnila sva se v šolo. Da, priznati moram, šel sem peš; nisem jahal. Skrivaj sva se splazila v šolsko sobo. Bila je čisto prazna. Toda učitelj naju je kmalu opazil.

»Kaj pa še hočeta?«

Jecljal sem, da sem pozabil svoje ravnilo. Ravnilo je bila moja najvažnejša šolska potrebščina, kajti rabil sem ga prvič kot orožje in drugič pri prostoročnem risanju.

»Le pojdita sedaj domov!« je rekel učitelj.

In sem mislil, da ga morava ubogati in mu ne delati več skrbi in sva šla. Moj konj pa se pri tem ni dobro počutil. Toda zunaj sem

ga poučil o svojem bojnem načrtu. Šla sva torej k gostilni. Pred nje-
nimi vrati sva začela obupno tuliti. Jokal sem bridko in moj konj si
je v enomer gladil pleča s svojimi prednjimi kopiti. Gospod šolski
nadzornik je prestrašen planil ven. »No, ne tulita tako! Bosta vso vas
pobunila. V gostilni so ljudje. Učitelj vaju je pač malo preveč pre-
tepel?«

Tulila sva še glasneje.

»Dečka, bodita tiho! Saj nisem hotel, da vaju tako močno kaz-
nuje. No, končajta že vendar s svojim vpitjem! V gostilni so vendar
ljudje. Kaj naj si mislijo!«

Moj konj je naravnost rjul.

Šolskemu nadzorniku je bila stvar strašno mučna; službo je
namreč komaj nastopil in ni hotel priti na glas mučilca otrok.

Podaril nama je 10 vinarjev in rekel, da sva sicer pridna otroka,
tudi v šoli marljiva in da sva mu naredila veliko veselje; vendar naj
se v bodoče na cesti uljudneje vedeва, naj greva takoj mirno domov
in naj si za deset vinarjev kaj kupiva.

Deset vinarjev je prevzel konj v upravo in kupil popoldne zanje
tri cigare. Vsakdo je pokadil eno, tretjo sva pokadila skupno. Pri tem
sva sedela na gori, kjer je stal naš mlin na veter, gledala v okrajno
mesto in pela iz polnih pljuč: »Škric! — Škric!«

Zibelka katoliških prosvetnih društev.

ŽIVEL je domišljav fantič, ki je hotel dvigniti en cent težak kamen.
Štiriletni pobček se je napejal, da bi mu kmalu žile počile, pa ni
šlo in ni šlo. Ko je videl, da ne more dvigniti in nesti kamna, se je iz
maščevanja skobacal na kamen, vtaknil prst v usta in si mislil: »Čakaj,
skala nepremakljiva, če te jaz ne morem nesti, me boš pa ti nesla!«

Tako nekako se godi onemu, ki skuša dvigniti največji mozaik
katoliških prosvetnih organizacij in ga v kosih razkazati strmečim
očem. Če lahko primerjamo sploh kako organizacijo z mozaikom, t. j.
masivno podobo, sestavljeno iz krasnih raznobarnih kamenčkov, velja
ta primera za Katoliško prosvetno organizacijo. Po vseh deželah, med
najrazličnejšimi narodi in stanovi so razpredena katoliška kulturna
društva. In vendar jih je znala spretna roka organizatorjev sestaviti
v prelepo sliko in v tesno zvezo visokih in globokih katoliških nazorov:
socialne misli, prepletene s krščanskim prepričanjem in udejstvo-
vanjem.

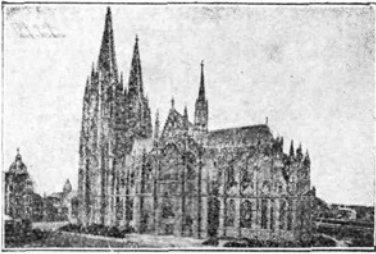
Brezplodno delo bi vršil oni, ki bi hotel dvigniti ves ta fundamen-
talni kamen; tudi sestri nanj ni mogoče, ker je daleč naokrog viden in
previsok. V naših sestavkih ga bomo skušali razdrobiti in vzeti iz tega
mozaika samo najizrazitejše sestavne dele. Ne vseh: a kdor bo gledal
te, spoznal bo glavo in srce največje svetovne duhovne sile, ki je poleg
božje ustanove Cerkve, kateri je zagotovljen trajen obstoj, najmoč-
nejše gibalno in življenski sok, pretakajoč se po mladih žilah krščanskih
narodov.

Pregovor pravi: »Če hočeš občudovati denar, pojdi v Anglijo, če želiš strmeti nad bogastvom, se pelji v Ameriko, če ti je všeč moda, hajdi v Francijo, če si starinar, jo mahni v Italijo, če hočeš pa videti organizacijo — vzemi potno palico in romaj, kot so romali naši predniki v Kelmorajn na Nemško, kjer je zibelka in žarišče za vse katoliške prosvetne organizacije.« Ne vem sicer, če je pregovor prav opredelil vse dežele — a za Nemčijo lahko prisežem, da je pregovor zadel pravo.

Tu v Nemškem Porenju je domovina Kettelerja, Hitzeja, Windthorsta, tu sem se je hodil učiti naš oče Krek, v tem ozemlju se je navdušil hrvaški Rogulja, odtam dobivajo smernice italijanske katoliške organizacije, sem pošiljajo svoje organizatorje še dandanes Španka, Češka, celo Argentinija. Rim je središče Cerkve, nemški Rim — Köln — je pa središče katoliških organizacij.

»Prid!, zidar, se lês učit!«

Kelmorajn! Komu ni znano to mesto! Leži ob mogočni reki Reni in je eno največjih trgovskih mest Evrope. V mogočni, prekrasni stolnici, ki zlepa nima para na svetu, ležijo pokopani sv. Trije kralji,

Stolnica v Kölnu.

kamor so v procesijah po cele tedne romali pradedje. Štiri znake ima to mesto in obenem z njim celo Porenje. Velikansko središče je za trgovino in industrijo. Ogromne prodajalne, celi gozdi tovarniških dimnikov, bogati rudokopi in premogovniki, občudovanja vreden tehniški napredek, skratka: bogato svetovno mesto je Köln ob Reni.

Človek bi sklepal, da v takem mestu ne more biti pravega verskega življenja. Poglejmo naš Trst! Kako klaverno sliko nam kaže v tem

oziru! In vendar je v Kölnu ravno nasprotno! Sveže, mladostno versko življenje cvete v njem. Nikjer še nisem videl tako nabitih cerkev in tako pobožnega ljudstva, kot je v Porenju. Tu ne najdeš onih, ki niso ne mrzli ne topli! »Srednjih kristjanov« tu ni. Kdor je katolik, je katolik s celim srcem in življenjem. Res je, da je precej ljudi, ki sploh ne upoštevajo vere — a to svoje zmotno naziranje tudi javno pokažejo. Na drugi strani pa najdeš cvet mož in fantov, ki so vsako nedeljo, če ne pa gotovo vsak mesec pri mizi božji. Prav nič posebnega ni za Köln, da zjutraj pri maši klečita poleg delavca in pomočnika, vseučiliški profesor in veletrgovec! Mogoče, da k temu svežemu verskemu udejstvovanju veliko pomore sožitje s protestanti in utrjenost po strašnem kulturnem boju, s katerim je prosluli Bismark preganjal katoličane. Naj bo kakorkoli, naši »intelligentje« bi se morali iti učiti verskega življenja med Porenjce. Na ta velevažni znak zapadnih nemških katoličanov se še o priliki povrnemo.

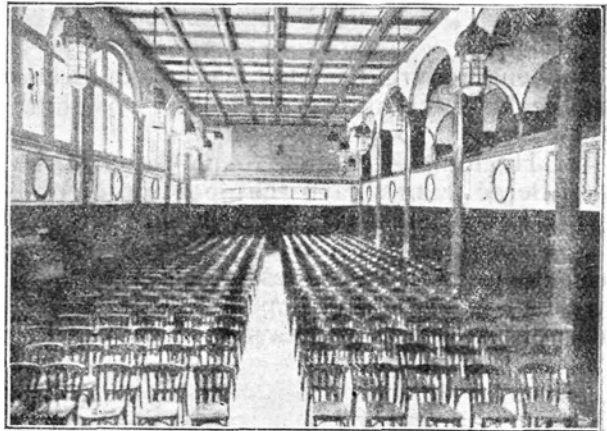
V eni točki, ki je pa manj hvalevredna, se pa tudi Kölnčani odlikujejo. Nemška prislovica pravi, da Köln slavi vsako leto tri mesece predpust. Prislovica ne laže. Lahek, živahen značaj, ki ga imajo meščani brez razlike, se izživlja v neverjetno razposajenih karnevalskih prismo-darijah. V teh tednih hodijo po mestu sprevodi pustnih šem, kakršne

sem videl edinole v Bruselju na Belgijskem. Staro in mlado piska, trobi, bobna, skače, poje itd.

Dasi so Nemci pred par leti živeli v občutni gospodarski krizi — saj so Angleži in Francozi šele pred nekaj tedni zapustili mesto, ki so ga imeli zasedenega — vendar se pustne norosti niso nič skrajšale. Stara navada je ostala železna srajca.

Najvažnejši znak Kölna in zapadne Nemčije sploh je pa vzorna katoliška prosvetna, mladinska, socialna in politična organizacija. Nemci so sploh znani kot ljudje stroge, rekel bi vojaške discipline. Znabiti jih ravno ta vzgoja usposablja za organizacijo. Vse, kar leze in gre, je organizirano. Kot gobe po dežju rastejo mesec za mesecem najraznovrstnejša udruženja. Brez dvoma v tem oziru Nemci pretiravajo. Našel sem župnije, ki štejejo okrog 5000 duš, pa imajo samo katoliških društev nad deset. Poleg velikega pomena za versko obnovo imajo pa vsa ta društva nešteto hib, izmed katerih je največja razkosanost in polovičarstvo. Kdor prvič gleda nastope teh raznovrstnih društev, je naravnost očaran. Če pa hočeš temeljiteje proučiti njihovo delovanje, ti voditelji skrbno zaprejo vrata, da še sam ne veš kedaj. Ni čuda, da marsikateri opazovalec ostane pod prvimi vtisi in ne prodre organizaciji do jedra.

Berlin je za Nemce sedež političnega dela, Monakovo težišče umetnosti, Köln pa zibelka organizacij. V tem mestu samem se nahajajo središča milijonskih organizacij. Na najlepši ulici ima svoje središče Zveza rokodelskih društev, ki je ena najmočnejših in sega izven nemških mej. Veličastna stavba, ogromne dvorane, nad 200 sob za pomočnike, buffeji, kavarna, zabavišča, strokovni oddelki itd. vse je osredotočeno v tej mogočni centrali. V Kölnu je sedež kršč. delavskih organizacij, tu ima svoje središče dijaška organizacija itd. Kake tri ure se pe-

Dvorana Zveze kat. rokodelskih pomočnikov.

lješ z vlakom do München = Gladbacha, kjer je zibelka vsega prosvetnega dela v takozvani »Ljudski zvezi« (Volksverein). Nedaleč odtod je lepo mesto Düsseldorf, kjer imajo sedež Mladinske organizacije. Dobro uro z vlakom rabiš do mesta Bochuma, kjer je osredotočeno delo Dekliških društev. Skratka: Porenje je zibelka krščanskih društev in nekaka centrala za duhovna navodila krščanskih organizacij sploh.

V kratkih člankih bomo opisali središče najvažnejših udruženj. Vemo, da ne spada vsaka rastlina pod vsako podnebje in v vsako zemljo, zato nam te organizacije, o katerih bomo govorili, ne bodo kot celotno merilo, temveč kot svetovalci v onih perečih vprašanjih, ki se pojavljajo tudi pri nas.

Grušenjka:

Najmočnejša veriga.

(Legenda iz teh dni.)

SKOZI visok dimnik je padala burja in tiščala dim k tlom, da se je razširil po celi hiši. Hrastove veje na ognju so bile sveže in niso dajale ne zublja ne gorkote. V kotu za železnim vzglavjem pa je sedel berač in grizel nabrane skorje. Petletna deklica ob strani se je naslanjala na raztrgano koleno in silila vânj, naj pove še tisto o kači in zlati kroni.

Žena, ki ji je trpljenje zgodaj narezalo obraz, je prilila v lonec in snela kotel z verige nad ognjem. S predpasnikom je obrisala oči solzne od dima in pogledala skozi okno. Zunaj se je delala noč. Burja je vpogibala zapuščeno trto in butala oknico ob zid. Iz krčme sta se pretrgoma slišala harmonika in vrišč.

Berač se je sklonil in zapihal v ogenj. Plamen je za trenutek vzplapolal, razsvetlil obraze in ugasnil.

»Zdaj pa nekaj drugega. Uganko bom povedal.«

Otrok je položil glavo na beračevo koleno in se zagledal v njegov obraz. Še žena se je uprla na železno pihalko in poslušnila.

Vije, vije,
Kraševce brije;
Trst pometa,
ladje premeta.

Žena je vrgla pogled na otroka. Ker ni ta kmalu odgovoril, je zaklicala: »Verenka, kar pri oknu posluhni! Ali ne slišiš, kako vije in brije?«

»Hi, hihi. — Mama, to pa je burja, kaj ne?«

Berač je z razkavo roko pobožal otrokovo lice.

»Ti pa že vse znaš,« je pristavil mehko.

Ženi je pohvala, ki je veljala otroku, dobro dela. Hotela je nekaj reči, ko je kotel spet obešala na verigo, pa so se začuli koraki na kolo-vozu in je prislušnila. Spoznala je v njih svojega moža. Ta je prijel nerodno za kljuko pri glavnih vratih in pijano zapel:

Mi smo mi:
kraške krvi.
Kdor ga ne pije,
pameten ni.
Lucka, hi!

Ženin obraz se je razžalostil. Glasno se je obrnila k beraču in otroku: »Zdaj pa povem jaz eno!«

Človek pri vratih je vstopil in umolknil. Nerodno je potisnil vrata na kljuko in poslušnil v poltemi.

Žena pa je rekla z nevoljnim glasom: »Poslušajte:

Včasih po dveh,
včasih po treh,
včasih po štirih,
včasih po tleh.
Kdo je ta?«

Molk. Berač je iskal z očmi moža na veži, žena pa je čakala, da berač odgovori. Otrok je presekal trenutno tišino:

»Tega pa jaz nevem.«

Žena se je spet obrnila proti veži. Ko se je mož zazibal do ognjišča, je rekla z jokavim glasom:

»To je pijanec!«

Mož je pograbil gorečo vejo in jo zamahnil nad ženo. Ta jo je prestrigla in potisnila moža po stopnjicah na ognjišče. Zleknil se je na klop in prevrnil lonec ob ognju. Pa je kričal:

»Kdo pijanec? Jaz pijanec? Za svoje pijanec, za tvoje nikoli pijanec!«

Ženi so se vtrle solze, kadarkoli ji je očital beraško doto.

»No, zdaj pa še joči! Kaj se ti slabo godi? Saj imaš berača, ko mene ni!«

Ženo je zarezalo v srce. Videla je berača, ki je znova pobožal njenega otroka. Otrok se ni zmenil za očeta. Bog ve, če ni že zapopadel očetov greh. Berač ga je še mehkeje privil k sebi in rekel v nenavadnem poudarku: »Jaz pa vem še eno!«

Mož se je obrnil k beraču: »Vse znaš, ker okoli brez dela pohajaš. Z otročarijami si prigoljufaš svoj kruh.«

Ženi je bilo znova hudo. Stresla je moža za koleno: »Molči in ne žlobudraj, kar ni res!«

Berač se ni zmenil za žalitev. Premišljeno in s poudarkom je na glasil:

»Kdo ima na Krasu najmočnejšo verigo?«

Mož in žena sta ga pogledala. Zdelo se je, da oči obeh iščeta odgovor v sebi. Mož se je nekaj oglasilo v srcu. Reklo mu je: Odgovor zadene tvojo vest. Zunaj se je brila burja in iz krčme se je oglašala harmonika. Dremotna tema po hišnih koteh je slutila težak trenutek.

Mož je hripavo pripomnil: »Kmetje imajo enake potrebe in enake verige.«

Berač je v tem času vstal, dvignil otroka in se pomaknil na nasprotno stran ognjišča. Posedel je otroka pred se in se ozrl na možev in ženin obraz. Iz krčme je burja prinesla kletev in žvenket razbite steklenice. Berač pa je dejal slovesno:

»Ta veriga je oštirjevo vino. Priklenjeni ste nanj in te verige ne morete več streti. Sužnji ste...«

Mož je pograbil železen pihalnik in ga treščil v berača. Ta se je pa umaknil in železo je palo na otrokovo glavo. Ženin krik in otrokov jok sta završala pod visokim dimnikom in rdeča kri se je pcedila na skrlo ob pepelniku...

Berač pa je nevidno izginil.

R. Bednarik:

Spomini.

2. Kobariški pesnik.

Srce ti je svetišče bilo,
a v njem častit in svet oltar,
kjer Večnemu si žgal kadilo,
kjer domu žgal si vreden dar.

TE besede so začetek Gregorčičevega »Venca na grob Krilanu«. In veljajo tudi zanj v polni meri.

V Kobaridu je bil 26. maja 1859. rojen Josip Pagliaruzzi. Hiša je bila trdna, slovenska skoz in skoz. Oče Izidor, župan kobariški, je poslal sina v goriške srednje šole. Mladi dijak je bil vedno med prvimi;

posebno je nanj vplival Franc Levec, profesor slovenščine. Od doma je prinesel jeklen in moški značaj, po materi je dobil globoko vernost, v Gorici je pa dobil pravega vodnika za materinščino. Mladi pesnik je zorel.

Po maturi je študiral pravo. A vsled bolehnosti je ostal doma in se pripravljaval za pravne izpite.

Poleg študija in poznejših stanovskih poslov se je že zgodaj oprijel pesnikovanja. Komaj devetnajstleten fant je bil, ko je poslal svoj prvenec v »Zvon«. To je bila pesem »Na junakovem grobu«. Pozneje je skladal večinoma pripovedne pesmi. Znane so njegove balade »Rada«, »Smrt carja Samuela«, »Trije grobovi« in druge, ki jih

dobite v »Baladah in romancah« Mohorjeve družbe. Dosti zrov je še telo v njem, a predno jih je izgubil iz svoje prebogate duše, je zamahnila po njem smrt. 26 let je imel; kot mlad hrast še poln življenjskega soka se je zvrnil v zgodnji grob. Še dosti bi zapel svojemu narodu, pa mu ni bilo dano...

O pesniku Josipu Pagliaruzziju = Krilanu je dosti pisal v še neobjavljenem spisu njegov rojak iz Kreke Andrej Čebokli. Meni je še pokazal pred prerano svojo smrtjo s ponosom delo o pesniku Krilanu, a preden je izšlo, je tudi krejski pisatelj in Krilanov življenjepisec zatisnil svoje veke... Res »naši so samo grobovi...«

Skoraj, da bi Krilanova:

»Kakor v morji solnca
luč ugasne mila,
v morji tuge moje
sreča je utrnila.

Solnce z neba zopet
sveti z neba doli,
sreča moja več ne
oživi nikoli!...

veljala za nas vse. Morda bi nam kaj solnčnejšega zakrožil. Morda? Toda v pesnikovi duši je ogledalo narodovih borb in trpljenja... Spomnimo se vsaj na njih glasnika in njegovo zabljeno gomilo...

Josip Pagliaruzzi-Krilan

3. Zgodovinar iz Sela.

Pozni sosed pridigarja očeta Janeza Svetokriškega je bil oče Martin Bavčer iz Sela pri Batujah na Vipavskem.

Zakaj se pa nanj spominjamo? Ker je prvi s svojim gosjim pesresom ponesel v svet glas o naši deželici. Njegova roka, ki je danes že desetkrat strohnela je napisala na blede pergamente prvo zgodovino Goriške.

Ta mož se je rodil v novembru l. 1595. Kako je rasel in se učil malo vemo. Znano je le, da je 22 let star vstopil v red očetov jezuitov in študiral pri bratih Moravanih v Brnu modroslovje. Čez pet let je prišel v Gorico, kjer so imeli jezuitje svojo redovno hišo na Travniku, poleg današnje cerkve sv. Ignacija, kjer stoji danes vojašnica »Vittoria«. Ko so odprli jezuitje v Šolskih ulicah svoje humanistične šole (neke vrste gimnazije), je Bavčer podučeval modroslovje. V presledkih je bil po nekaj let v Ljubljani in na Reki.

Glavni življenjski poklic pa je čutil Bavčer v zgodovinopisju. Že leta 1660. so cesarja Leopolda ob njegovem prihodu v Gorico pozdravili z govorom, ki ga je spisal oče Martin. V njem popisuje vrsto goriških grofov. Razen tega je spisal še »Zgodovino Norika in Furlanije«. Ta spis se je ohranil v prepisu v ljubljanski licejski knjižnici. Že v teh spisih popisuje s sedanjimi imeni razne vasi v goriški okolici in na Vipavskem: Miren, Ajdovščino, Sv. Križ in druge.

Glavno delo zgodovinarja očeta Martina pa je popis vseh goriških grofov in njih vladanja. Ta spis je izšel eno leto pred Bavčerjevo smrtjo l. 1667. Menda edini prepis tega znamenitega dela, ki je bil izgotovljen l. 1783., imam danes jaz v rokah. V 27. poglavjih je tu prvič opisana zgodovina goriške dežele. In v ponos nam mora biti, da je prvi pričevavec naše preteklosti oče Martin, Slovenec iz Vipavske.

Njegova dela še čakajo, da jih kdo prouči in najde v njih pričevanje o naši stari pravdi... Še bi naš zgodovinar brskal po groblji zgodovinskih starin, da ga ni Bog na predvečer rojstva Gospodovega l. 1668. poklical k sebi po plačilo.

Vendar je oče Martin pokazal poznim naslednikom pot do prič za sedanje dni. Zato se spomnimo na moža, ki je pisal, da bi otrokom povedal, kako so za njih pravdo umirali očetje...

Mali gledališki prizori.

Kitica.

(Po pesmi S. Gregorčiča.)

Ob mostu. Most je v ozadju. (Na odru se maskira most z mostno ograjo, ki je nekoliko vzvišena nad površjem odra in teče vzporedno z ozadjem.) V ospredju stoji fant s koso na rami in se ozira na desno v ozadje kakor zamaknjen.

FANT:

Mladenka, za kósci otavo troséč,

(*Sliši se deklška pesem.*)

Povila si v nédra je šopek duhteč.

Ko v mraku popéva po brvi domóv,

(*Dekle pride proti mostu in tiho popeva.*

Ustavi se na mostu in pri tem spusti šopek,

ki ga je imela na prsih pripetega, v vodo,

Nasloni se na mostnico in gleda za njim.)

omahne ji kita v vrvenje valóv.

A zórnji mladenki nikakor ni žal,

da kító deroči je potok odgnál.

Na brvi postane, gledaje v vodó,

in kiti naroča, ki plava nad njo:

DEKLE:

Le plavaj, le plavaj, po vrhu vodé,

naj sreča pripelje te v prave roké;

Tam doli pri malni je dragi domá,

kedó te je pletel, gotovo spozná:

prinagne k valovom se mladi junák,

otmé iz potóka, pripné te za trak,

in s kito mi drevi priuka na vás,

tisóč pozdravil mi zapoje na glás...

Na semnji.

(Po pesmi S. Gregorčiča.)

Pozorišče. Trg, kramarski šator na sredi pozorišča. Po šatoru razobešeno vse polno pisane krame. Okrog šatora se trejo fantje in dekleta, ki gledajo, izbirajo, pomerjajo, se

ogledujejo v zrcalih. Uhani, zaponke, prstani itd. itd. Eden izmed fantov se malo meni za kramo; nemiren hodi sem ter tja in vidno nekoga pričakuje.

ŽID-KRAMAR (sredi šatora):

Žid sem na trgu si šator napravil,

lišp raznoter tu na pródaj postavil:

zlate verižice, krasne uhane,

prstane, igle umetno kovane.

(*Kaže in pomerja.*)

To se ti bliska, oj to se leskeče,

meče okoli ti iskre žareče!

FANT.

ki je čakal (sam zase in nekam posmehljivo):

Trop gledalek krog žida se zbira

željno v zlató in srebró se ozira.

Lišpa kupavajo vsakoršne vrste,

v láse in uha, na vrat in na prste.

Z lišpom na róci, na vratu, na glavi

pojdejo v cerkev v nedeljo k — razstavi.

(*Med' tem je prišla dekle, ki jo je čakal; fant ji gre naproti in govori njej:*

Tebi, deklé, pa ni treba kraslá,

krasa dovólj si od neba dobila:

ustne so ti nad korale rúdeče,

tvoje okó se nad biser leskeče;

rože cvetoče sred lilij obličja

rajske brez tujega so lepótičja;

kodri, ki venčajo umno glavico,

krásijo bolj te kot krona kraljico;

snežno beloto deviškega vrata

le zatemnila bi vrvice zlata!

Lepa najlepša si sama ob sebi,

lišpa ni treba, oj deklka, tebi!

(*Se primeta za roko in odideta. Ozadje ob šatoru, kjer je bila med tem le tiha igra, zopet oživi. Zastor.*)

Zanimivosti.

Največje reči na svetu.

Najvišja drevesa najdemo v Kaliforniji: So stržnjaki ki dosegajo 90 metrov višočine. Zmerili so drevo, ki je imelo 107 metrov in 30 metrov obsega ob temelju.

Največja piramida v Egiptu se imenuje Gizeh. Sezidana je bila pod vladarjem Keopom. Je visoka 148 metrov; zidali so jo 20 let in je stala približno 1 milijardo današnjih lir.

Največji zvon se nahaja v Kremlinu v Moskvi. Je visok 6 metrov in meri 7 m v premeru. Vlit je bil leta 1733 po ukazu kraljice Ane.

Največja trdnjava je Gibraltar; od treh strani je obvarovana od navpičnih sten in se smatra kot nepremagljiva.

Najbogatejše gledališče je Opera v Parizu, ki je stalo 35 milijonov frankov.

Največji kip je kip Prostosti, postavljen na otoku pred New-Yorkom. Tehta 25 kadi, je visok 46 metrov in je bil postavljen leta 1886.

Največji predor je St. Gotardov, ki skozi Alpe veže Francijo in Italijo. Je dolg devet milj in en četr.

Kako profesor zemljepisja odkriva ljubljenci svojo ljubezen.

— Draga Marička, na zemlji je 1633 milijonov ljudi. Od teh je približno 760 milijonov žensk. Izmed teh 760 milijonov žensk jaz ljubim tebe bolj kot vse ostale. Zračunaj sama, kako velika je moja ljubezen do tebe!

Nasveti.

Čiščenje. Smeti so povsod v nadlego; tudi v društvenem življenju ni drugače. Zgodi se, da se vtepejo med društvene člane ljudje, ki niti zdaleka nimajo smisla za kaj resnega. Društvo jim je le priložnost za shajanje in ubijanje časa. Ta predpust je jasno pokazal, kateri so taki člani in članice, ki le na zunaj spadajo k društvu, v resnici pa komaj čakajo prilike, da utečejo na plesišče. Med drugimi najdemo po nekaterih društvihi ljudi, ki po svojih načelih ne spadajo v okvir naše organizacije. Zunanji pomp in flirt jim ugajata, načelno stremljenje in udejstvovanje jim je pa zoperno.

Vsi ti elementi kličejo po metli. Velika zavora so društveni poglobitvi in resnemu napredku. Naj odbori začnejo čistiti te smeti! Verjemite, prav nič jih ne bo škoda!

Vrednost društva je tem večja, čim več žrtev stavijo na članstvo. Za ne vredno stvar me bo nihče žrtvoval ne časa, ne denarja. Naša organizacija zahteva žrtev. Tisti dan, ko bi postala naša društva »po ceni« in bi na članstvo ne stavila zahtev, bi izkazala svojo brezpomembnost. Zavedati se moramo, da je izobrazba in vzgoja, ki jo dobivajo društveniki tolike vrednosti, da je vsaka žrtev nele primerna, temveč tudi obrestonosna. Za vsako vrednost in celo nevrednost ljudje doprinašajo žrtve. Še celo oni, ki gredo v komedijo ali na vrtiljak, morajo ta »špas« plačati. Če za take stvari žrtvujemo, kaj naj rečemo potem o žrtvah za izobrazbo in vzgojo? In vendar najdete ponekod člane, ki jim zlepa ne gre niti stotinka izpod palca, kadar je treba plačati članarino, iti na tečaj, kupiti si knjigo itd. Napačno ravnaajo oni društveni voditelji, ki iz dobrote plačujejo za druge! S tem ustvarjajo med člani zavest, da je društvo zastoj in izobrazba na prodaj vsakemu. Le kdor za stvar žrtvuje, ta spozna njeno vrednost. Nikar sami ne podcenjujmo društvenega dela!

Prosvetne tekme. Spet nekaj novega! Dosedaj smo poznali le telovadne in športne tekme, kjer so se tekmovalci kosali za prvenstvo. Zveza pa misli v tem letu vpeljati tudi prosvetne tekme, kjer ne bo prišla v poštev izurjenost telesa, temveč duha.

Priprava se tvarina, iz katere bi tekmovali najboljši člani naših društev. Tekme bi obsegale vprašanja iz poslovnika, društvenega življenja, socialnih, gospodarskih in verskih vprašanj. Društva bodo dobila sestavljen tekmovalni red. Pri fantovskih, dekliških in skupnih večerih naj bi se pretresala ta vprašanja in vsako društvo naj bi poslalo vsaj enega člana na tekmovanje. Ne-le želja po darilu, temveč tudi želja po samoizobrazbi naj vodi naše fante in dekleta pri tej velevažni zasnovi.

Društveni večeri delajo marsikateremu podpredsedniku težave. Prečitajte dopis iz Trnovega pri Kobaridu in videli boste veliko iznajdljivost fantov, k so na večere uvedli tudi zemljepis, računstvo, zgodovino itd. Ta zgled je posnemanja vreden! Na ta način postajajo naša društva prave večerne šole.

Posnemanja vredno!

Kot otok sredi morja, stoji v vrstah Prosvetne zveze abstinenčni krožek, tam v prijaznem planinskem okrožju, na Pečinah. Na tem osamljenem otoku je okrog 20 vrlih fantov in mož, ki se v združenih vrstih krepko in vztrajno upirajo zapeljivosti in mamljivosti velikega socialnega zla: alkoholizma.

Zakaj? Ker vsakemu abstinentu preizkušnja jasno priča, da služi z odpovedjo sebi, ker je telesno zdrav, odporen in pa duševno čil.

Abstinent bo z varčevanjem širil ali pa vsaj obdržal trdno svoje gospodarstvo in tako koristil tudi otrokom, družini.

Od takih pridobitev bo žel narod srečo: obstoj in razvoj.

Veren Kristusov brat bo za neomajno zvestobo v abstinenčni molil. Saj je v njem zavest, da bo z živim vzgledom človeštvu pomagal, ker se bo število bolezni, nesreč in zločinov, izvirajočih iz vina in žganja,

zmanjšalo; da bo položil s tem neporušljiv jez tisti brezobzirni, pijanski sebičnosti, ki prezira nezadovoljstvo, obup in strašno duševno umiranje otrok in žena in tako dejansko služil našemu Najvišjemu Gospodarju.

O vsem tem so trdno prepričani bratje-abstinenti v planinskem okrožju. Zato čutijo v sebi dolžnost, reševati iz krepeljev tega zastrupeljalca tudi svoje bližnje brate in... sestre ter pridobivati nedolžne, ki niso še okusili opojnosti njegove.

In na dan svečnice so prišli bratje in sestre in nedolžni, kljub dežju, megli, blatu in snegu tje v samotne Rute.

Iz vsega, kar jim je predsednik Lapanje govoril in deklamator polagal na srce; iz vsega, kar so jim igralci živo predočili; iz vsega, kar so slišali pri predavanju in spoznali pri zaključnem čajnem večeru — je glasno in prepričevalno govorila ena misel:

»Dragi bratje! Pijančevanju boj!«

Lojze Belokranjski:

Mara in Malka.

(Konec.)

II.

Dragi brat!

Ravnokar sem se vrnila s shoda Marijine družbe. Ah, naj Ti povem, Tone, kako sem srečna! Že dneve naprej se veselim: tako toplo, tako iz duše nam govori gospod voditelj; domače dekle sem, pa razumem tisto veliko, kar je danes povedal.

Čuj, Tone: »Dekle, vzgoji si plemenito dušo, nesebično, vse žrtvujočo... da jo boš dala svoji deci. Zakaj, če bo tvoja duša prazna, bo prazna tudi tvoja deca, brez vseobjemajoče vere, brez ljubezni do domačega ognjišča... In takih mater boj se, domovina! One so tvoja smrt...«

Brat moj, to sem si zapisala in dobro razumem. Ne! Vse razumemo, kar nas hodi poslušat njegovo besedo in smo srečne, ker šele zdaj vemo, kakšen poklic ima dekle... žena.

Pred dobrim mesecem sem se vpisala v pevsko društvo, veš, Tone, kako rada pojem. In vedno nove, vedno lepše pesmi čujem. Za ves svet ne bi zamenjala teh presrečnih večerov, koujemo.

Tu v tiskarni je življenje mirno. Knjige vežemo, smejemo se in si kako domačo zapojemo. Prijetno je med veselimi ljudmi, vendar ne morem pozabiti — še lepših dni pod domačo streho in vedno mislim, kdaj bom zopet vsa srečna poletela k očetu in vam vsem...

Vse pozdravljam, zlasti Tebe, Tone —

Tvoja Te ljubeča sestra

Malka.

* * *

Božični večer je prihitel.

Društvena dvorana se je polnila. Mladi, vedri obrazi otrok, mame, očetje, fantje, dekleta — vse je hitelo, da se napije božičnega večera, onega lepega, ima mladost in spomine...

»Kaj bo, kaj bo letos?« je šumelo po dvorani.

Pozvonilo je.

Zastor vstane.

Tam v zelenju stoji klavir in tiho, tiho igra. Ob njem sloni mlado dekle.

Vse — kakor v grobu, vse strmi. Čuješ, ona poje: Sveta noč...

To ni petje, to je nekaj, kar ne znam povedati, to je nekaj neizmerno lepega, nekaj, kar je blizu Boga.

»Kdo je, ki poje? Kdo je ta vila, kdo je ta, angel?« je nekdo vzdihnil kraj mene.

»To je Plutova Malka, gospod, domače dekcle, ki veže knjige v tiskarni,« sem vrnil.

»O — jaz bi jo poslušal vso noč. To dekcle — takega nisem še videl. Nebeško poje, pa je tako preprosta, tako skromna, ponižna... Ta dostojnost v obleki — ta jo dela ljubko, prijetno. Če bo imel takih naš narod, potem je bogat je zdrav, potem bo rasel in šel v tisočletja...

Gospod, vi jo poznate, vidim, povejte ji: dokler bo skromna, bo velika pri nas, bo naš biser; dokler bo dostojna kot nocoj, bomo videli v njej našo lepo — sestro...«

To mi je govoril tuji mož o pošteni Malki in oni tuji mož je slaven doktor...

*

Malka, pridi brž, brž...

Bog nam je nasul denarja in naš rešil težkih dni. Stric v Ameriki, ki ni bil že toliko časa v cerkvi, je dobil pljučnico in legel; pred smrtjo je zapisal našemu očetu deset tisoč lir... Pristavljeno je bilo pismo: »Ker je Tvoja družina, brat, verna in dobra, vem, da bo molila zame, ki sem pozabil Boga...«

Sestra, oče se je pomladil, ko se mu je odvalil kamen od srca. Pridi, Malka, vrni se nam, da bomo skupno molili za našega dobrotnika.

Tvoj brat

Tone.

* * *

Vlak drvi prek polj mimo loz in vrtov in njiv. Skozi noč drvi. V poltemi beži drevje, hiše se umikajo kakor pošastne sence.

Malka se vrača, Malka, breskrbna, nedolžna kot dete, gre zopet med svoje drage. Pet let je zatonilo in ni še videla očeta, doma, bratov. Zato zdaj hiti, hiti...

»Hiti, vlak! Ne vidim je moje zemlje, ker je noč. Zato brž naprej, naprej...«

Zabrlizgalo je v temo, da je zbolelo od groze. Vlak je odnehaval.

»Kaj to, kaj je?« so se plašno drenjali potniki na oknih.

»Nesreča!« je prišlo od stroja.

Vlak je obstal. Tam izza ozadja so prinesli razmesarjeno truplo, kri je lila od vsepovsod. Položili so ga na voz. Vžgali so vse luči in obsvetili telo; tedaj je vzkliknila Malka iz dna preplašene duše: »Mara, Mara!« in se zrušila na klop. Spet je zapiskalo. Vlak je vozil naprej...

*

Mara, nesrečna Mara se je vračala. Vračala se je prevarana, osramočena, nesrečna... Pot ji je bila neizmerno težka. Kaj bo rekla mati, kaj oče: ne bosta videla več tiste lepe, zdrave, nedolžne Marice... Kaj bodo rekli drugi ljudje, ko bodo videli, da se je vrnila bolna, zapeljana...?

Tema ji je legla v razum: ko je vlak zavijal proti domačiji se je vrgla pod kolo...

Beta:

Iz Albuma.

Dijaka, ki sta znana tudi pod tujima imenoma Domen in Pastuškin, sta pred dvajsetimi leti šla za lepotami in dobrotami gori po soški dolini. Knjigovez Bednarik jima je bil sešil iz risarskega in pisarniškega papirja majhen album; Domen mu je okrasil glavo z encijanom in levkojo in pripisal: »Gori, gori, na planine...« S temi »bukvicami« sta v župniščih omilila svoj »praesta, quaesumus«, vânje pa vlovila marsikak nasvet za »na pot«.

»Pravoverni« študent se ni izognil župnišča na Mostu. Učeni in gostoljubni, zdaj pa že ranjki gospod Fabjan je rad odprl in posadil »potnika« za mizo. Takih, ki so dišali po »rimah in verzih«, je bil še posebno vesel; tako pa nobenega ne kakor akademika Ivana Preglja, ki je bil takrat urednik »Zore« in mu je bil g. župnik duhovni oče. Umevno torej, da sta se potujoča dijaka oglasila pri »uredništvu Zore«, ki je bilo o počitnicah v župnišču na Mostu.

V predložene »bukvice« je najprej zapisal g. župnik. Vzel je iz omare priljubljenega Sebastijana Brunnerja in izpisal z levico perzijski pregovor v nemških verzih:

»Lahko spozna se osel po zunanji dlaki,
človeka sodi po notranjosti njegovi.
Ne to, kar zunaj kažeš, je značilno:
Po notranjosti cenimo te tvoji!«

Nato je sedel Pregelj k mizi. Malo je pomislil in z njemu lastno naglavo vstvaril te kitice:

»Kdor na pot gre, s sabo vzemi
zdrave noge in srcé;
s pesmijo na ustih lepše,
slajše strme so stezé.

Naj bo sreča Ti družica,
zvezde naj žaré na pot,
srce in oči odprto
naj uživa tam in tod.

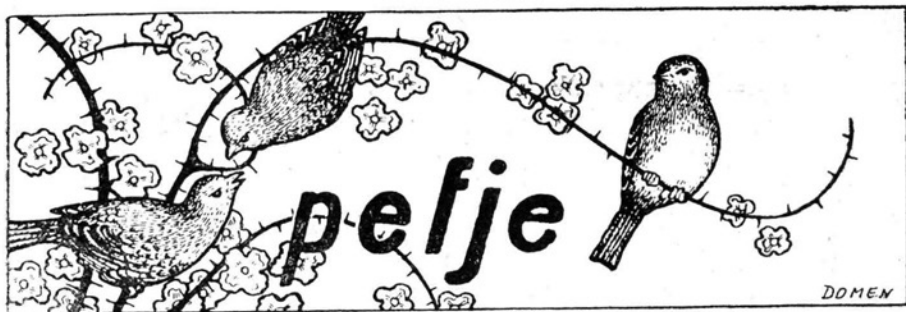
Ene pa nebo Te čuvaj
poti težke tu in tam!
Težko samemu je biti.
težji mu, ki hodi sam!«

V Kredu sta se dijaka oglasila pri sošolcu, ki je že zgodaj sejal na pesniškem polju. Bil je to sedanji dr. Joža Lovrenčič, ki je v »bukvice« tako zapisal:

»Čemu bi pač govoril vam o poti,
ki pelje vas pogledat kraje! —
govoril bom o drugi poti raje,
na kateri človek se vse preje zmoti!

Življenja pot — da vam na tej ne bo pogina,
s seboj vzemite voljo in pa trdno vero:
potem premagate pač temo marsiktero
in jasna vam bo vaših sanj daljina!«

A. Sever.

O padanju v pevskih zborih.

ČESTO se dogaja, da ne spoje zbor pesmi v istem tonovem načinu, kot jo je začel in kot bi jo moral tudi končati, ampak niže. V takih slučajih pravimo, da je zbor »padel« in dostavljamo, da je padel za četrtingo tona, za polovico tona, za cel ton, za malo, za veliko terco in nekdo se je svojčas potožil, da mu je zbor padel za celo kvarto, kar znači na vsak način že mnogo. Padanje je smola, ki se prime včasih tudi najboljših zborov s kultiviranimi in z izučenimi glasovi, je nesreča, ki ne priznaese vedno niti spremljevanemu petju, toliko manj pa a capella zborom in prav raditega je dobro, če premislimo nekoliko kaj je padanje v svojem bistvu, kje tiče vzroki za padanje in kako je privedi pevski zbor do tega, da ne bo več padal tako pogosto, ali vsaj ne tako globoko.

Padanje je pre nizko zadevanje intervalov, in je speljalo ter speljuje mnogo pevskih zborov v gotovih slučajih v tak mučen položaj, da si ne morejo pomagati na nobeno stran, ampak, da dožive včasih večjo, včasih manjšo »polomijo«. Ko začne zbor padati, odrečeta navadno najprej bas in alt in nato sledita tudi tenor in sopran. Padanje ima za seboj mnogostranske zle posledice. Pesmi zvene mogoče v petindevetdesetih slučajih najlepše v onem tonovem načinu, v katerem so zložene, kar velja za gotove vrste pesmi še posebe. Vzemimo za primer pesem, ki je napisana recimo v Des = duru; pevovodja jo intonira pravilno in zbor jo poje skozi kakih dvanajst taktov še vedno v istem tonovem načinu, potem pa začne padati in obtiči če je sreča mila, slučajno le v C = duru, kjer tudi vztraja možato do konca. Prislušajte pa barvi Des = dura in barvi C = dura in spoznali boste, kolika razlika je med obema! S tem, da je padel zbor v C = dur, je zašel na polje, na katerem nima pesem = cvetka več one prirodne lepote, one mehkoobe in onega žlahtnega vonja, ki ga je imela v Des = duru. Pesem je torej znatno zgubila na svoji veljavi, oropana je svoje prvotne lepote in privlačnosti. Res je, da si pomaga iz zadrege marsikdo včasih tudi sam in intonira pesem raje za pol glasa niže, da razbremeni s tem gorenje glasove; vsekakor je tako dejanje praktično, nikakor pa pravilno. Padanje v zboru je velik pogrešek in škodi pesmi kot taki in zunanjenemu uspehu.

Rekli smo, da je padanje pre nizko zadevanje intervalov; pogledjmo pa pogreške in druge okolščine, ki povzročajo pre nizko zadevanje:

1. Napačen nastavek glasu,
2. Nepravilno dihanje in vzdihovanje,
3. Nezadostna priprava na pesem,
4. Zanemarjena in lenobna iz-

govorjava besedila, 5. Napačna razdelitev glasov, 6. Vino vzajemno z nikotinom, 7. Zaduhi in neprežračeni prostori, 8. Utrujenost, 9. Prehlad, 10. Slabo razpoloženje itd.

Pri podeželskih zborih ni misliti še tako hitro na sistematično vzgojo glasu, ker nimamo sposobnih učnih moči. Opozoriti pa hočem le na nekatere pogoške, ki jih odpravi lahko vsaki pevovodja iz svojega kroga. — *Pravilno, globoko dihanje je predpogoj za točno zadevanje.* Kakor orgle, tako mora imeti tudi pevski organ vedno zadosten dotok zraka, ki je potreben že za govorjenje, tembolj pa za petje. *Zborovodja mora strogo paziti na to, da bodo vsi pevci na določeni in primernih mestih pravilno in zadostno vdihovali in ne sme odnehati z opomini vse dotlej, dokler ne privede vseh do spoznanja, da je lepo petje brez pravilnega dihanja in vdihovanja nemogoče.* Če doseže to pri vseh pevcih v zboru, bo dosegel veliko. — Pri naših zborih povzroča padanje mnogokrat *nezadostna priprava na pesem.* Nepripravljen pevec ne ve, ali naj bi pazil na pravilno dihanje, ali naj bi lovil note, ali čital besedilo ali gledal na zborovodjo; moči so mu razcepljene in ne vrše svoje naloge niti v tem, niti v onem pogledu. Razume se, da je zanemarjeno v takem slučaju točno zadevanje intervalov, ki jih podaja pevec z negotovostjo in s strahom in zato gotovo prenizko. *Pevec, ki nastopi bodisi na koru, bodisi na odru, mora obvladati popolnoma besedilo in napev, šele pod tem pogojem bo mogel obračati več pozornosti vsemu drugemu. Peti mora s zavestjo sigurnosti in prav ta zavest mu bo dala veselje, ponos in pravilno razpoloženje!* Pevčeve oči naj bodo obrnjene pri nastopih vedno v pevovodjo, ki mora s svoje strani opozarjati zbor že vnaprej poleg drugega tudi na mesta, ki so za padanje posebno nevarna. Ker mo ravno pri tem poglavju, dostavljam besede, ki sem jih slišal pred nedavnim časom od odličnega skladatelja in zborovodje: »Vsaka nota, ki jo zapoje pevec, ne da bi gledal pri tem na svojega dirigenta, je gotovo napačno zapeta.« Marsikomu ne gre ta resnica v glavo, mogoče se čuti kdo celo užaljenega, pa resnica je le resnična in še kako! Pevski nastopi naj bodo vedno skrbno pripravljene in padanje bo prenehalo samo od sebe. *Lenobna in nejasna zgovarjava odbija vsakega človeka in ima na vesti marsikak neprijeten »padec« zбора.* Nekateri govore že po naravi bolj zaprto, nejasno in zato njihov glas ne prodre in ni prikupljiv. Take pevce mora pevovodja stalno opozarjati na napake in jih privedi polagoma do pravilnega izgovarjanja, ki bo pospeševalo točno zadevanje intervalov in doprineslo znatno k celotnemu uspehu pevskega nastopa.

Kot peto točko, smo navedli pogošek, ki obstoja v napačni razdelitvi glasov. Ko se prijavi fant ali dekle za vstop v pevski zbor, je dolžnost pevovodjeva, da *skrbno in vestno* preizkusi njihov glas. Pri naših zborih je navadno pa takole: Joža, (ki bi rad pel tenor), pride k pevski vaji in pravi zborovodju, da je pel vedno »naprej« in če je bilo potrebno, tudi »črez« in zato misli, da mora biti tudi v zboru tenorist; za Jožo pride v pevsko sobo Francka, ki meni, da je sopranistka že odkar je živa (alt ji ne ugaja) in zato hoče peti sopran tudi v zboru. Pevovodja nima nikakih pomislov ter dodeli Jožo k tenorjem, Francko k sopranom; posledica: Joža prepeva z vsem ognjem »tenor«, Francka pa poje z vso dušo »sopran« in vsak izmed njiju pripomore in spelje zbor do večjega, ali do manjšega padca... Da, Joža in Francka imata v sebi neverjetno moč, s katero vodita

vsaj svoj vod za seboj navzdol. Basi in alti se jim seveda pridružijo že iz »kolegijanosti« in zato, »da ne bi trpel njihov rahločutni posluš« in s tem se začne premikati cel »avto« navzdol in se ustavi včasih precej globoko... Nobeno čudo! Znano je, da pokvarita dva iz prijenca dvajset poštenjakov, *zato pa naj pevovodja skrbno preizkuša* nove glasove in naj jih oddeli v ono skupino, kamor jih je določil že dobri Bog! Pravilna razdelitev glasov bo vedno odstranila po svoji moči vsako padanje in bo koristila mnogo zlasti tam, kjer je drugače zbor na svojem mestu. — Pogreški, o katerih smo do sedaj govorili, niso opravičljivi v nobenem slučaju in vsak pevovodja jih je dolžan temeljito izkoreniniti iz svojega zbora, zakar mora imeti le nekaj volje. Še manj opravičljivi so pa slučajji, kjer povzročujejo padanje taki pevci, ki drže za neobhodno potrebno, da se ga pred pevskim nastopom prav pošteno nalezejo in ki mislijo, da morajo spraviti v zrak tik pred nastopom vsaj kakih deset »popolark«. S takimi junaki je treba čimprej temeljito obračunati najprej na lep način in če to ne gre, naj gredo na vsak način pa oni! — S tem preidemo na take slučaje padanja, katerih ne povzročajo gorinavedeni pogreški, ampak druge okolščine, ki se dokaj radi vtihotapljuje včasih tudi v dobre zборе in jim povzročajo marsikatero preglavico. *Prevelika utrujenost* pevcev se ozdravi najtemeljitejše s počitkom. Pri sestavi pevskih sporedov je paziti na to, da ne pridejo vse utrudljive točke na prvi, vse lahke pa na drugi kup. Poleg telesnega odmora pripomore utrujenosti često tudi kratko duševno razvedrilo.

Če je kateri pevec res prehlajen, naj se žrtvuje in naj ne nastopa, dokler ne ozdravi in stem bo storil veliko uslugo zboru, pa svojemu zdravju. — *Slab zrak je pravi strup za pljuča in za petje* ter vpliva slabo na cel človekov organizem, zato naj bodo pevske prostori vedno dobro prezračeni. *Kajenje bodi v pevskih učilnicah najstrožje prepovedano!* — Kaj pa tedaj, če ima zbor v sebi vse druge dobre lastnosti, pa ni razpoložen? Saj čujemo tolikokrat razna opravičila, n. pr.: nismo pač bili razpoloženi, ali: vemo že vnaprej, da ne bo nič z nami, ker ni nikdo razpoložen itd. Tudi temu se pride v okom! Pevovodja ali kdo drugi izmed zbora je dolžan, da spravi zbor, če je potrebno tudi v dobro razpoloženje, pa ne mogoče z vinom! V zboru moramo v takih slučajih vzbuditi veselje in zanimanje za nastop, predočiti mu moramo lepoto pesmi in mu vlti junaškega duha, poguma in ne vem še česa vsega! Včasih zadostuje le nekaj bodrilnih besed, ali kaj šaljivega. Dober pevovodja pozna svoje ptice in ptiče in bo znal zadeti tudi v takih slučajih pravo struno. Pravtako bo vedel mnogokrat že vnaprej, ali se bo zbor med pesmijo vzdržal v pravilni višini, ali bo padal. *Jako radikalno in zanesljivo sredstvo zoper padanje je višja intonacija.* Intoniraj pesem za pol glasa više nego je pisana in videl boš uspeh! Ta metoda ni pravilna, a je v potrebnih in v *primernih slučajih koristna.* Bog ne daj, da bi prešla v navado in zato poslužujmo se je samo v skrajnih slučajih, kjer smo prepričani, da se izognemo s tem večji katastrofi. Dovolj bo zaenkrat, če uvede vsak pevovodja v svojem zboru one dobre, oziroma če odpravi iz zbora one slabe lastnosti in navade, o katerih smo govorili.

Na telovadnem tečaju.

VSAKO leto se vrši v Gorici telovadni tečaj za vaditelje telovadnih odsekov. Tudi letos se je zbralo dvajset telovadcev, ki so tri dni urili vaje in se s tem vežbali za vodstvo telovadbe po odsekih. Tečaj se je začel dne 31. januarja in se je zaključil na Svečnico s primerno akademijo. Tehnično vodstvo tečaja sta vodila dr. A. Kacin in Fr. Kolavčič. Izredna disciplina in zanimanje je vladalo med telovadci, ki so si v kratkem času prisvojili potrebno znanje. Na tečaju so bili zastopani telovadci odsekov iz Idrije, Vipave, Št. Vida pri Vipavi, Podrage, Goč, Slapa, Batuj, Dornberga, Tomaja, Sovodenj, Mirna, Podgore in Gorice.

V večernih urah so imeli udeleženci predavanja iz terminologije, vodstva odsekov in izobraževalnega dela pri fantovskih večerih. V ponedeljek dne 2. februarja se je vršil občni zbor Telovadnega oddelka, na katerem je podal načelnik Bednarik točno poročilo o telovadnem gibanju. Med živahno debato je bilo sprejetih več predlogov, za devajočih tehnično usovršitev, telovadbo naraščaja, akademije in javne nastope.

V novi odbor so izvoljeni: načelnik dr. A. Kacin, tajnik Ivan Krpan, vaditelj Fr. Kolavčič, A. Koron in J. Cotič.

Na Svečnico popoldne se je vršila telovadna akademija, pri kateri so nastopili telovadci s prostimi vajami, orodno telovadbo in skupinami. Izvajanje je bilo dobro, mestoma naravnost vzorno. Med telovadbo so bili vpleteni mični dramatski prizori, samospjev, deklamacija in petje moškega zbora. Spored in izvajanje je občinstvo izredno zadovoljil. Ta nastop je jasno pokazal, kaj premore disciplina, redne vaje in izredna požrtvovalnost. Fantje so napravili na vse zelo razveseljiv vtis in so z lepimi spomini na prijateljstvo in uspeh zapustili Gorico. Naj bi uspehi ostali trajni!

PRIPOROČLJIVI LISTI.

»*Náš dom*«. List za ljudsko prosveto. Vsebinsko in oblikovno čeden mesečnik. Pripravna tvarina za društvene večere. Naroča se v *Mariboru, Aleksandrova cesta 6/1* in stane celoletno 20 lir.

»*Mladost*« glasilo Orlovske zveze. Dober, poučen list. Zlasti fantovskim odsekom ga toplo priporočamo! Naroča se v *Ljubljani, Ljudski dom* in stane 16 lir.

»*Vigred*« vzorna dekliška revija, le škoda, da nima krojne priloge. Dekliški krožki naj jo naročajo v *Ljubljani, Ljudski dom*. Naročnina 16 lir.

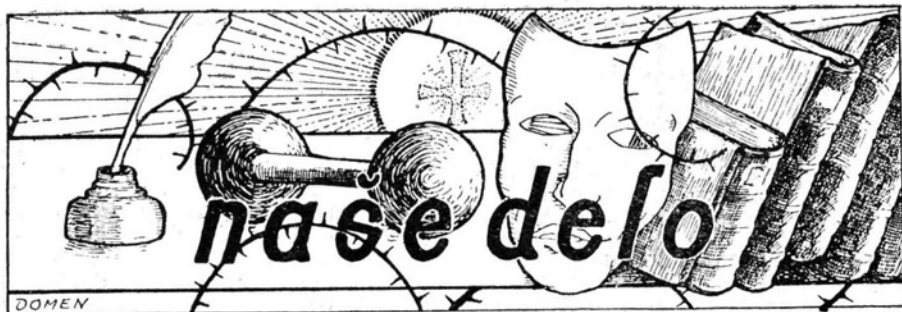
»*Čolnič*« prepotraben listič za naraščaj. Dobite in naročite ga v *Ljubljani, Ljudski dom*. Stane 6 lir.

»*Mladi junak*«, glasilo mladih abstinentov. Naroča se na naslov »*Sveta vojska*«, *Ljubljana*. Cena 10 lir.

Krojna priloga »*Mladike*«. Izide štirikrat na leto in stane skupno 16 lir. Naslov: *Uprava* »*Mladike*«, *Prevalje, Jugoslavija*.

Za Prosvetni sklad so darovali: A. Terčič, Podsabotin 2 L, Vipava 20 L, Plave 12.60 L, Z. Vuk 1 L, Livek 40 L, Vrtojba 10 L, Gor. Kanomlja 6 L, Sv. Križ 2 L, Slap pri Vipavi 30 L, Batuje 12 L. Udeleženci telov. tečaja 11 L, Podmelec 14 L, Drežnica 20 L, Idersko 6 L, Iv. Štok iz Povirja 7 L, Cerčno 12 L. — Tisočkratni »*Bog plačaj!*«

Za »*Čolničev*« *dar* so prispevali: Livek 30 L, Vipava 20 L, Gor. Kanomlja 10 L, Livek (fantje) 22.30 L. — Pristrčna hvala!

Zveza.

Tiskovine (pravila, izkaznice, zapisniki) so pošle. Ker društva neobhodno potrebujejo tiskovin zlasti radi prijav, ki jih zahteva oblastvo, naj sporoče na dopisnici tajništvu, katere tiskovine si žele. Šele tedaj, ko bomo z naročili na jasnem, bomo dali vzorce v tiskarno.

Disciplina je prvi predpogoj vsake organizacije. Precej društev nam še ni vročilo mesečnega izkaza in ni odgovorilo na okrožnico. V marčevi številki bomo objavili imena zanikernih društev.

Predavanja preskrbuje društvom le Prosvetna zveza. V slučaju, da naprosi včlanjeno društvo samo predavatelja, je dolžno sporočiti tajništvu njegovo ime in vsebino predavanja. Društva, ki bi sprejemala in vabila predavatelje drugih Zvez, bodo strogo disciplinirana!

Igre. Pogoji za izposojevanje iger so naslednji: Izposojevalec mora založiti za vsako igro 15 lir, katere mu tajništvo vrne po odbitku izposojevalnine v znesku 5 lir, če igre pravočasno in nepokvarjene vrne. — Isto velja za garderobo. Zvezni maskér je društvom na razpolago le v slučaju, da naprosijo zanj tajništvo in poravnajo potnino ter določeni prispevek.

Novi društvi, kateri je Zveza sprejela, sta: Čadrg in Volarje.

Predavanja so se vršila zadnji mesec v Renčah, Orehovljah, Podgori, Biljani, na Koritnici in v Idriji.

Diapozitivni za skioptikon so naročeni. Naj se okrožja požurijo in hitro naroče skioptikone!

Glasovi o »Našem čolniču«.

Razni dopisi obravnavajo o vsebini letošnjega »Čolniča« dokaj različno. Večina je polna pohvale, pa nič ne pove zakaj. Menda jim ugajajo povesti in zabavna oblika sploh.

Drugi, zlasti fantje, pa želijo nazaj »Pomenkove! Uredništvo je letos opustilo »Pomenke« zato, ker so nekateri bili mnenja, da ima list preveč vzgojnega značaja in širšim slojem raditega ni dostopen. Uredništvo bi sicer rado uvedlo nazaj »Pomenke«, a treba je, da se o njih izrazijo zlasti podeželski naročniki, Vsem seveda tudi urednik

ne bo mogel ustreči, kar bo pa izvedljivo, bomo radevolje storili.

Poroke: V Vrhopolju sta se poročila: Ferdinand Škrli z Reziko Lavrenčič. Vnetima članoma in odbornikoma želimo obilo sreče!

Nadalje so bili v Gorici poročeni vrli društveni člani: Fr. Lavrenčič z Planine pri Vipavi z gđc J. Trevižan ter Jakob Laharnar z gđc J. Tušar. Božji blagoslov na njihovih potih!

Na Gorjanskem pri Komnu se je poročil preds. društva g. A. Petelin s članico gč. M. Čotar. Vrlemu paru želimo obilo sreče!

Okrožja.

Okrožnice, ki smo jih poslali vsem okrožjem naj gg. predsedniki obravnavajo pri prvi seji. Vsebina je zelo važna!

K dolenjenvipavskemu okrožju spadajo društva v Dornbergu, Črničah, Batujah, Vogerskem, Zaloščah, Kamnjah in Saksidu.

Mirenko okrožje priredi organizatorični tečaj dne 7. marca v Biljah.

Banjško okrožje. Na drugi redni seji v Kalu dne 7. februarja t. l. se je sklenilo, da si okrožje nabavi lasten skioptikon. Imenovalo je nadalje sledeče okr. referente: Za petje: Pavšič Alojzija iz Loma, za dramatiko: Pirih France-ta iz Lokovca ter za dekl. krožke: Štrukelj Emilijo iz Loma. Iz poročil društvenih predsednikov izhaja, da vsa društva v okrožju razmeroma dobro delujejo. Društvom se je priporočila agitacija za »Čolnič« in nabiranje za Prosv. sklad. Okrožje pričakuje od Prosv. zveze obljubljenega organizatoričnega tečaja, ki je za naše okrožje zelo potreben. Enako tudi zelo potrebujemo knjig. — Bog živi!

Tolminsko okrožje. Že prej lepo življenje se je v novem letu še bolj povzdignilo. Imamo lastne okrožne prostore predvsem po zaslugi našega vrliga msgr. dekana Rojca, ki razume predobro, da ni delo za katoliški pokret omejeno le na cerkev, ampak mora iti tudi izven nje. Vsa čast takim možem! Sedaj bo Marijin dom v Tolminu res služil »v veliko dobrih namenov«, kot stoji v ustanovni listini. Prosvetno okrožje si je uredilo za svoje člane lastno čitalnico. Marijina družba pa je roko v roki z društvom eskrbela krasen oder, za kar prirsčna hvala. Veselje je pri vsem tem. Lani smo imeli 4 društva, letos jih imamo 7. To dela našim nasprotnikom siye laše.

Dekliški krožki.

Dekliški oddelek

naznanja vsem dekl. krožkom, da se bo v kratkem vršil vsakoletni telovadni tečaj. Krožki, ki imajo namen gojiti telovadbo in veselje za to, naj ob tej ugodni priliki pošljejo eno ali dve boljši dekleti v Gorico. O tem bo oddelek še natančneje poročal. Tečaj se bo končal z zaključno akademijo in sicer dne 25. marca. Isti dan bo občni zbor oddelka.

Nadalje opozarja oddelek dekleta, naj držijo svojo korespondenco. Ne mešati jo z drugimi društvenimi točkami.

»Vigred« naročajte za naprej v Ljubljani, ne pošiljati več naslovov na Prosv. Zvezo. Toliko krožkom na znanje! Bog živi!

Volarje. Dekliški krožek na Volarjih se je ustanovil 25. oktobra 1925 in sicer v navzočnosti 14 deklet, danes šteje 12 deklet. Priredile smo dva večera in sicer Božičnico ter na Štefanovo, kjer smo nastopile z lepimi igravicami in petjem ter kupletmi, s čimer smo si osvojile prej zasvoženo okolico. Petje se poučuje tedensko ob ponedeljskih po šoli. Vsaj enkrat mesečno imamo predavanje, časopisje pa beremo zmeraj.

Dol-Otlica. Naj se oglasimo tudi me dekleta enkrat v našem listu. Dolgo časa smo omahovale s krožkom. Manjkal nam je primeren prostor. No, hvala Bogu — dobile smo sobo, v kateri se zbiramo vsako nedeljo. Lepe so urce, ki jih prebijemo skupaj, članice se z zanimanjem vdeležujejo raznih poučljivih predavanj vrle gospodične in marljivo delajo razna ročna dela. Da nam ne postane dolgčas, si tudi zapojemo vmes. Minulo nedeljo smo sklenile, da se naučimo kratko igro. Razdelile smo si že vloge.

Kaj bomo igrale pa danes ne povemo — poročati hočemo drugič o izidu.

Dekliški krožek v Batujah je bil ustanovljen na svečnico. Po prečitaniu pravil in poslovnika so si članice izvolile sledeči odbor: Almira Plahuta načelnica, Birska Marta vaditeljica. Mermolja M. tajnica. Pripravljamo se za prvo prireditve, ki jo mislimo uprizoriti za predpust. Pozdravljamo najlepše vse sesterske krožke!

Idrija pri Bači. V nedeljo 17. januarja smo imele dekleta v »dekliškem krožku« občni zbor. Malo nas je, a te smo pridne. Vdeležen je bilo 11. Prisostovala sta tudi gg. okrožni in društveni predsednik.

Načelnica krožka je pozdravila vse navzoče, nakar je povzel besedo okrožni predsednik, kateri nam je dal obilo lepih naukov za uspešno delovanje krožka. Nato je poročala tajnica krožka. Pisale smo 30 pism, prejele 19. Sej smo imele 6, sestankov pa 20. Poleg tega tudi lepo »Čajanko« z igrico, deklam. in petjem. Tedaj smo imele v svoji sredi tudi goste iz Gorice od naše P. Z. Vpisanih članic smo imele med letom 32, Izstopilo jih je 6, izključile smo 2, v

službo so odše 5, poročili pa dve, tako imamo še 17 članic, katere se redno vdeležujejo sestankov. — Načelnica je v kratkem, a lepem poročilu poročala: Krožek smo ustanovile 21. novembra 1924. — Delo: odbor je bil izvoljen meseca aprila, ko je izšel poslovník. Pri sestankih se je čitalo in razpravljalo članke za splošno izobrazbo. — »Čolnič« imajo naročene vse družine, kjer so članice. Obč. zbora dekl. oddelka se je vdeležila načelnica, obč. zbora P. Z. dne 29. novembra m. l. pa načelnica in podnačelnica. Romanja na Sv. goro se je vdeležila večina članic. Istotako akademije v Gorici 13. septembra. Obiskale smo tudi organizatorični teaj na Pečinah, 23. febr. 1925 je umrl društveni predsednik čg. Vidmar, soustanovitelj krožka, ki ga bo ohranil v blagem spominu. Članice so kupile venec, ki je krožkov inventar. Obe poročili sta bili z odobravanjem sprejeti in odobreni.

Nato se je vršila volitev, katera izkazuje: Mici Manfreda načelnica; odbornice: Gizela Baudaž, Lucija Manfreda in Lojzka Kovačič. — Okrožni predsednik in bivša načelnica častitata novoizvoljeni načelnici, želeč ji, da bi pod njenim vodstvom krožek kar najbolje deloval v splošno korist. S tem je končal naš občni zbor, in vesele smo z izidom, upamo da bo tudi za naprej krožek tako dobro uspeval. — Pošiljamo iskrene pozdrave vsem sosestram širom naše pokrajine, ki so pod mogočnim praporom P. Z. Bog živi!

Društva.

»Mladika« v Gorici je imela dne 30. januarja svoj redni občni zbor ob polnoštevni vdeležbi. V novi odbor so izvoljeni: R. Bednarik preds., T. Simčič podpredsednik, Ciril Kosmač tajnik, Franc Kožuh blagajnik, R. Milost knjiž., R. Gobec gosp., dr. St. Šuc, L. Sardoč, odbornika, David Doktorič in F. Kuštrin, preglednika.

Kred. Na občnem zboru dne 6. januarja je bil izvoljen sledeči odbor: Ivan Skočir predsednik; Alojzij Urbančič podpredsednik; Albin Skočir tajnik; Franc Butelj, Kristina Bon gospodarja; Jožef Skočir, Irma Fratina. Kati Koren blagajniki; Ignac Sok, Gabrijel Urbančič pregled. računov.

Batuje. Dne 10. januarja smo pregledali svoje delo. Obširno je bilo naše društveno delovanje v preteklem letu. Imeli smo 15 sej, 4 javne in 3 zasebne prireditve, 8 predavanj, redne društvene in fantovske večere. Društvo šteje 69 članov. Dobro delujeta pevski in fantovski odsek, snuje se nanovo dekliški krožek. Pri občnem zboru je bil enoglasno izvoljen za častnega člana veleč. g. Ign. Leban, župnik in voditelj našega društva. V novi odbor so izvoljeni: B. Mermolja preds., Jos. Koren podpr., A. Birska tajnik, Josip Birska blagajnik, A. Plahuta knjižničarka, Ivan Mermolja in A. Koren odbornika,

Ponikve. Naša »Čitalnica« obhaja letos 25-letnico svojega obstoja. Občni zbor, ki smo ga imeli dne 3. januarja, je pokazal, da naše delo ni bilo brezplodno. V odbor so bili izvojeni: Iv. Kranjc predsednik, A. Kranjc podpredsednik, Peter Kenda tajnik, Feliks Štrukelj blagajnik, Franciška Carli knjižničarka, L. Hvala, V. Lapajna, Jos. Hvala in A. Kranjc Novemu Odporu želimo vztrajnosti!

Vipava. Redkokedaj se oglašamo, pa bolj tiho in vztrajno delamo. Vkljub raznim neprilikam »smo« vendar v preteklem letu napredovali. V društvu delujeta fantovski in dekliski krožek. Zadnje čase se precej ukvarjamo z dramatikom. Prireditve dne 7. februarja se je lepo posrečila. Redno vsak teden prirejamo društvene večere. Z vztrajnostjo in dobro voljo bomo premagali vse ovire. Bog živi!

Trnovo pri Kobaridu. Naj priroma tudi iz našega društva kratko poročilo v »Naš čolnič«. Ne bomo omenjali prireditve, ki jih je imelo društvo. Le društvene večere hočemo opisati, da bodo naši bratje širom Goriške vedeli, kaj delamo pri društvenih večerih. Mi smatramo te sestanke kot nadaljevalno večerno šolo. Učimo se pisanja, računstva, umetnosti, gospodarstva in zgodovine. Za te večere vlada splošno zanimanje in le malo jih je v naši vasi, ki ne bi hodili k tem poučnim sestankom. Glede petja preživljamo malo krizo, katera se bo pa ob dobri volji zadovoljivo rešila. Pozdrav vsem bratskim društvom!

Gorjansko. Društveno delo gre v redu naprej. Novi odbor smo sestavili takole: Petelin Al. predsednik, Semolič Al. podpredsednik, Teodora Metljak tajnica, Trčon D. blagajnik, Stofla Kazimir knjižničar, Buda A. gospodar, Pahor Josip in Kosmina Al., preglednika.

Podmelec. Odbor »Čitalnice« za leto 1926. je sledeči: Kuštrin Vencelj predsednik, Kos Iv. podpredsednik, Kuštrin Marica tajnica, Lapajna Adolf blagajnik, Šorli Oskar knjižničar, Beguš Ig. gospodar, Šorli Fel. in Seljak Tom., preglednika.

Gor. Kanomlja. Smo skoro na koncu sveta in vendar nam je društvo najljubše ter se ga z veseljem oklepamo. Volitev novega odbora je izpadla takole: Bončina Ferd. preds., Kacin Leop. podpredsednik, Likar Marija tajnica, Kacin Fr. blagajnik, Bončina Franc knjižničar, Bončina F. gospodar. Ustanovili smo tudi pevski odsek.

Batuje. Naš telovadni odsek šteje 22 članov, med temi 15 rednih telovadcev. Takoj po tečaju smo začeli z novimi vajami. V odbor smo izbrali naslednje člane: Krušič Alf. načelnik, Koron A. vaditelj, Remec Iv. blagajnik, Vetrh Adolf tajnik. Bog živi!

Postojna. Fantovski krožek je imel 24. januarja svoj redni občni zbor, kjer je bil izvoljen novi odbor. Krožek gostuje v dvorani

»Mar. družbe«. Ima okrog 30 knjig in šteje 15 zavednih fantov. Ob priliki občnega zbora smo imeli prelepo predavanje o idealnem pomenu društev in prosvetnem delovanju na podlagi krščanskih načel. Predavatelju smo iz srca hvaležni!

Banjšice. Umrla je vrla društvena članica Marija Bitežnik. Društvo ji je priredilo lep pogreb. Pevski zbor je prepeval v cerkvi, pred domom in na pokopališču. Naj blagi pokojnici sveti večna luč!

Avče. Prosvetno društvo »Dom« v Avčah je priredilo v petek dne 5. februarja t. l. ob 7 uri in pol zvečer Slomškovo, Krekovo in Prešernovo proslavo. Ker nima društvo primernih prostorov, se je proslava vršila v duštveni sobi. Proslave se je vdeležilo 42 članov in članic.

Col nad Vipavo. Tukajšnje Prosvetno društvo je imelo dne 10. januarja 1926 občni zbor. Vršila se je volitev novega odborništv, katera je prav lepo izpadla.

Ker je samoobsebi umevno, da je naš lanski gospod predsednik zato najbolj več, je bil tudi za nadalje izvoljen enoglasno za predsednika. Ostali odbor pa se je nekoliko izpremenil ter je bil tudi enoglasno izvoljen. Podpredsednik: Alojz Bajec, tajnica: Mimi Tomic, blagajnik: Jernej Bajec, knjižničar: Lenard Škvarč, gospoda: r Ferdinand Kobal. Nato sta bila izvoljena še dva preglednika, tudi onadva sta po svojih zaslugah in dobrem odpravljanju svojega poslovanja, še od lanskega leta izvoljena. Ker so tudi oddaljene vasi priključene k našemu društvu, sta se iz vsake teh vasi izvolila še po dva zaupnika. — Da Bog, da bi bili tudi v tekočem letu tako požrtvovalni naši odborniki kot so bili v minulem. Celemu našemu Prosvetnemu društvu pa kličem: prav srčno na delo in Bog živi!

Idersko. Dne 3. februarja se je poročil član in odbornik Alojziji Kurinčič z gospodično Rozalijo Tratnik. Pred večerom poroke mu je »Bralno društvo« priredilo poslovilni večer, katerega so se udeležili člani in članice. Novoporočencema želimo obilo sreče in božjega blagoslova v novem življenju.

Livek. Dne 16. januarja smo imeli občni zbor fantovskega odseka. Izvolili smo načelnika in tajnika. Za načelnika je bil izvoljen Anton Šturm, za tajnika Simon Hrast.

Naš fantovski odsek živahno deluje, vsako soboto se vršijo fantovski večeri, pri katerih čitamo »Naš čolnič«, »Gospodarski list«, »Prerod« in druge podučljive knjige.

Zdaj mislimo ustanoviti telovadni odsek, za lahko atletiko, kar je posebno potrebno za one, ki bodo šli k vojakom! Upamo, da bomo započeto delo krepko nadaljevali. — Bog Vas živi!

Ustje. Dne 10. januarja t. l. je imelo prosvetno društvo svoj občni zbor obenem s predavanjem g predsednika »Prosvetne zve-

ze« drja Glaserja. Pojasnil nam je pomen društva in pokazal način, kako naj delujejo odseki. Na občnem zboru se je soglasno izvolil sledeči odbor: Predsednik Jožef Čermelj, odborniki Pavla Gomizelj in predsednik Rihard Stibilj, tajnik Franc Ferjančič, blagajnik Matej Stibilj, knjižničar Milan Gomizelj, pregledovalec računov St. Jurjevčič in Jožef Štrancar, gospodar Jožef Ferjančič, ki je obenem pevovodja, pod-Marija Krečič. Ustanovil se je pevski, dramski in dekliški odsek ali krožek, ki je izvolil svoj odbor. Poročila lanskega odbora so se odobrila soglasno. Društvo bi lažje delovalo, če bi imelo lastne prostore, kar zelo ovira delovanje. Dve marljivi članici Pavla Gomizelj in Alojzija Čermelj so nas zapustile za predpust, ker so se omožile v druge občine. Bile srečne! Naj bi se čutilo društvo kot ena velika družina in delovalo za napredek in izobrazbo naše občine.

Orehovlje. Čeravno se malo oglašamo, vendar naj nihče ne misli, da Orehovci pasejo lenobo. Hvalili se ne bomo; povemo le to, da kolikor nam naše razmere dopuščajo, delamo. Naša vasica je majhna, a vendar steje naše »Prosv. društvo« svojih 30 do-

brih članov in članic. Bilo bi nas pa vendar lahko še več, toda — oj ti pust presneti, kako ljudem glave mešaš! Pa še komu, komu... Nič ne bom očital. — Še ta packa se mi je sama vsilila v gorenjo samopohvalo. — Dne 17. januarja smo imeli lepo uspešno društveno prireditev s par burkami, deklamacijo in šaljivo pošto. Pri tej priliki se moramo pristrčno zahvaliti našim Orehovcem, ki so se tako izkazali pri prostovoljnih darovih. — Dne 20. januarja nas je obiskal odposlanec Prosv. zveze g. Bitežnik. Predaval nam je o splošnem izobraževalnem delu. Vsejal je v naša srca mnogo klenega zrnja; zato upamo, da bo obrodilo tudi dober in zdrav sad. — Dne 14. januarja smo se ponoštevilo zbrali k občnemu zboru. Prememba v odboru je sledeča: preds. Pahor Štefan; podpr. Gorkič Ludvik; taj. F. Žigon; blag. A. Žigon; gospodar Govek Franc; odborniki J. Žigon, K. Nemeč, Judita Gorkič in Žigon Olga. Novi odbor je sklenil začeti s trdnim in živahnim delom, da se poživi naše društvo, Ljubi Bog naj mu da moč in vztrajnost, da ne omahne na svoji začrtani poti. O Veliki noči nameravamo prirediti krasno dramo »Lovski tat«. — Bog živi!

Uganke.

(Urednik: P. Butkovič, Zgonik).

Rešitev ugank.

1. Uganka »Ura« se reši tako-le: Vseih ugankarjem srečno novo leto!
2. Rešitev »Svitka« je naslednja: Bodi gorak ali mrzel novega leta dan, vendar je zimski oblečen kmet in meščan.

Rešili so pravilno:

Mecilošek Jožef, Marinšek Leopold, dijaka v Št. Vidu; Joško Bratina, Gorica, H. Kenda, Modrej pri Sv. Luciji in Fr. Vončina, Črni Vrh. — Izzreban je bil Marinšek Leopold, dijak v zavodu sv. Stanislava, Št. Vid nad Ljubljano.

Nove uganke.

Skrivalnica „Tehtnica.“

(Cuderman Nace, Tupaliče.)

Kdor pravilno reši

obe uganki in bo izzreban, dobi za nagrado dr. Gosar »Socializem«.